

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kolmas koda)

11. juuli 2014*

Konkurents — Kartellid — Parafiinvahade turg — Toorparafiini turg — EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamise otsus — Hindade kindlaksmääramine ja turgude jagamine — 2006. aasta suunised trahvide arvutamise meetodi kohta — Rikkumise kestus — Võrdne kohtlemine — Proportsionaalsus — Täielik pädevus

Kohtuasjas T-540/08,

Esso Société anonyme française, asukoht Courbevoie (Prantsusmaa),

Esso Deutschland GmbH, asukoht Hamburg (Saksamaa),

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA, asukoht Antwerpen (Belgia),

Exxon Mobil Corp., asukoht West Trenton, New Jersey (Ühendriigid),

esindajad: R. Subiotto, QC, advokaadid R. Snelders, L-P. Rudolf ja M. Piergiovanni,

hagejad,

versus

Euroopa Komisjon, esindaja: F. Castillo de la Torre, keda abistas *barrister* M. Gray,

kostja,

mille ese on nõue osaliselt tühistada komisjoni 1. oktoobri 2008. aasta otsus K(2008) 5476 (lõplik) EÜ [...] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – Küünlavahad) ja nõue vähendada hagejatele määratud trahvi summat,

ÜLDKOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees O. Czúcz (ettekandja), kohtunikud I. Labucka ja D. Gratsias,

kohtusekretär: ametnik N. Rosner,

arvestades kirjalikus menetluses ja 21. märtsi 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja vaidlustatud otsus

Haldusmenetlus ja vaidlustatud otsuse vastuvõtmine

- 1 Euroopa Ühenduste Komisjon tuvastas 1. oktoobri 2008. aasta otsuses K(2008) 5476 (lõplik) EÜ [...] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – Kүүnlavahad) (edaspidi „vaidlustatud otsus“), et hagejad Esso Deutschland GmbH, Esso Société anonyme française (edaspidi „Esso France“), ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA (edaspidi „EMPC“) ja Exxon Mobil Corp. (edaspidi „EMC“) (edaspidi koos „ExxonMobil“ või „ExxonMobili kontsern“) rikkusid koos teiste ettevõtjatega EÜ artikli 81 lõiget 1 ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu artikli 53 lõiget 1, kuna nad osalesid kartellis EMP parafiinvahade turul ja Saksamaa toorparafiini turul.
- 2 Vaidlustatud otsuse adressaadid on lisaks hagejatele järgmised äriühingud: ENI SpA, H&R ChemPharm GmbH, H&R Wax Company Vertrieb GmbH ja Hansen & Rosenthal KG, Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG, MOL Nyrt., Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, Repsol Petróleo SA ja Repsol YPF SA (edaspidi koos „Repsol“), Sasol Wax GmbH, Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH ja Sasol Ltd (edaspidi koos „Sasol“), Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Ltd, The Shell Petroleum Company Ltd, Shell Petroleum NV ja The Shell Transport and Trading Company Ltd (edaspidi koos „Shell“), RWE Dea AG ja RWE AG (edaspidi koos „RWE“) ning Total SA ja Total France SA (edaspidi koos „Total“) (vaidlustatud otsuse põhjendus 1).
- 3 Parafiinvahasid toodetakse rafineerimistehases toornaftast. Parafiinvahasid kasutatakse niisuguste toodete tootmisel, nagu kүүnlad, kemikaalid, rehvid ja autotööstuse tooted, samuti kummi-, pakendi-, liimi- ja närimiskummitööstuses (vaidlustatud otsuse põhjendus 4).
- 4 Toorparafiin on parafiinvahade tootmiseks vajalik tooraine. Toorparafiini saadakse rafineerimistehastes toornaftast baasõlide tootmisel tekkiva kõrvaltootena. Sedagi müüakse lõppklientidele, näiteks puitlaastplaatide tootjad (vaidlustatud otsuse põhjendus 5).
- 5 Komisjon alustas uurimist pärast seda, kui Shell Deutschland Schmierstoff teavitas teda oma 17. märtsi 2005. aasta kirjaga kartelist, esitades taotluse trahvi eest kaitse saamiseks vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155) (vaidlustatud otsuse põhjendus 72).
- 6 Komisjon viis 28. ja 29. aprillil 2005 nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 20 lõike 4 alusel läbi kohapealsed kontrollimised „H&R/Tudapetrol'i“, ENI, MOL ruumides ning Sasol'i, ExxonMobil'i, Repsol'i ja Total'i kontserni kuuluvate äriühingute ruumides (vaidlustatud otsuse põhjendus 75).
- 7 Komisjon teavitas 29. mail 2007 vastuväidetest eespool punktis 1 loetletud äriühinguid, sealhulgas hagejaid (vaidlustatud otsuse põhjendus 85). Hagejad vastasid vastuväidetele 21. augusti 2007. aasta kirjaga.
- 8 Komisjon korraldas 10. ja 11. detsembril 2007 ärakuulamise, millel osalesid hagejad (vaidlustatud otsuse põhjendus 91).

- 9 Vaidlustatud otsuses leidis komisjon olemasolevate tõendite alusel, et otsuse adressaadid, kes kujutasid endast enamikku parafiinvahade ja toorparafiini tootjatest EMP-s, osalesid EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 ühes, mitmeosalises ja vältavas rikkumises, mis hõlmas EMP territooriumi. Rikkumine seisnes kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses seoses hindade kindlaksmääramisega ja parafiinvahadid puudutava tundliku äriteabe vahetamise ja avaldamisega. Mis puudutab RWE-d (hiljem Shell), ExxonMobil'i, MOL, Repsol'i, Sasol'i ja Total'it, siis parafiinvahadega seotud rikkumine puudutas samuti klientide või turgude jagamist. Lisaks puudutas RWE, ExxonMobil'i, Sasol'i ja Total'i toime pandud rikkumine ka Saksa turul lõppklientidele müüdud toorparafiini (vaidlustatud otsuse põhjendused 2, 95, 328 ning artikkel 1).
- 10 Rikkuv tegevus pandi toime konkurentsivastastel koosolekutel, mida nimetati „tehnilisteks koosolekuteks” või mõnikord „Blauer Saloni” koosolekuteks, ning „toorparafiini koosolekutel”, mis oli pühendatud spetsiaalselt toorparafiini puudutavatele küsimustele.
- 11 Käesolevas asjas määratud trahvide summa arvatati suuniste määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2) (edaspidi „2006. aasta suunised”) alusel, mis kehtisid ajal, mil eespool punktis 1 nimetatud äriühingutele teatati vastuväidetest.
- 12 Vaidlustatud otsus sisaldab muu hulgas järgmisi sätteid:

„Artikkel 1

Osaledes viidatud perioodidel vältavas kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses parafiinvahade sektoris ühisturul ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP-s, rikkusid [EÜ] artikli 81 lõiget 1 ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artiklit 53 järgmised ettevõtjad:

[...]

Esso Deutschland GmbH: 22. veebruarist 2001 kuni 20. novembrini 2003;

Esso Société anonyme française: 3. septembrist 1992 kuni 20. novembrini 2003;

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA: 30. novembrist 1999 kuni 20. novembrini 2003;

Exxon Mobil [Corp.]: 30. novembrist 1999 kuni 20. novembrini 2003;

[...]

Mis puudutab allpool toodud ettevõtjaid, siis puudutab rikkumine ka nimetatud perioodide osas Saksa turul lõppklientidele müüdud toorparafiini:

[...]

Esso Deutschland GmbH: 22. veebruarist 2001 kuni 18. detsembrini 2002;

Esso Société anonyme française: 8. märtsist 1999 kuni 18. detsembrini 2002;

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA: 20. novembrist 1999 kuni 18. detsembrini 2002;

Exxon Mobil [Corp.]: 20. novembrist 1999 kuni 18. detsembrini 2002;

[...]

Artikkel 2

Artiklis 1 osutatud rikkumise eest määratakse järgmised trahvid:

ENI SpA: 29 120 000 eurot;

Esso Société anonyme française: 83 588 400 eurot,

millest solidaarselt

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA ja Exxon Mobil [Corp.'iga] 34 670 400 eurot, millest solidaarselt Esso Deutschland GmbH-ga 27 081 600 eurot;

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 eurot;

Hansen & Rosenthal KG solidaarselt H&R Wax Company Vertrieb GmbH-ga: 24 000 000 eurot,

millest solidaarselt

H&R ChemPharm GmbH-ga 22 000 000 eurot;

MOL Nyrt.: 23 700 000 eurot;

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA solidaarselt Repsol Petróleo SA ja Repsol YPF SA-ga: 19 800 000 eurot;

Sasol Wax GmbH: 318 200 000 eurot,

millest solidaarselt

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH ja Sasol Limited'iga 250 700 000 eurot;

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, The Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV ja The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 eurot;

RWE-Dea AG solidaarselt RWE AG-ga: 37 440 000 eurot;

Total France SA solidaarselt Total SA-ga: 128 163 000 eurot.”

Exxon-Mobili ühinemine ja rikkumise eest vastutuse omistamine vaidlustatud otsuses

- 13 Exxon Corp. omandas 30. novembril 1999 Mobil Corp ja nimetati hiljem ümber EMC-ks (edaspidi „Exxon-Mobili ühinemine”). Mobil Oil Française (edaspidi „Mobil France”) ühines ühendatava ühinguna 6. mail 2003 Esso France'iga.
- 14 Komisjon kirjeldas vastutuse omistamist ExxonMobili kontserni erinevate äriühingute konkurentsivastase tegevuse eest eelkõige vaidlustatud otsuse punktides 348–352:

„6.2.2 ExxonMobili kontsern

(348) Tuvastatud on 4. peatükis, et rikkumises osalemise ajal osales ExxonMobil kokkumängus Mobil [France'i] (ja selle [õigusjärglase]) ja Esso Deutschlandi töötajate vahendusel.

(349) Mobil [France] osales kartellis oma paljude töötajate kaudu alates rikkumise algusest [3. septembril 1992] kuni kuupäevani, mil see äriühinguna lõppes, nimelt 6. mai 2003. Esso Deutschland osales kartellis oma vastavate töötajate kaudu vähemalt alates 22. veebruarist 2001. Ennekõike kavatses komisjon lugeda need äriühingud vastutavaks kartellis oma otsese osalemise eest.

[...]

(351) Mobil [France] ühines ühendatava ühinguna [Esso France'iga 6. mail 2003 ...]

(352) Järelikult tuleb [Esso France'i] lugeda vastutavaks [Mobil France'i konkurentsivastase] tegevuse eest, [mis pandi toime enne 6. maid 2003].”

15 EMPC loeti vastutavaks alates Exxon-Mobili ühinemisest, see tähendab 30. novembrist 1999 asjaolu tõttu, et see oli Esso Deutschlandi ja Esso France'i emaettevõtja. EMC loeti vastutavaks alates samast kuupäevast asjaolu alusel, et see oli EMPC emaettevõtja (vaidlustatud otsuse põhjendused 535 ja 354).

Hagejatele määratud trahvi summa arvutamine

16 Käesolevas kohtuasjas võttis komisjon trahvi põhisumma arvutamisel arvesse ExxonMobili kontserni müügiväärtuse osakaalu EMP-s ja korrutas sel viisil saadud summa kordajaga, mis kajastab iga hageja rikkumises osalemise kestust.

17 Esiteks määras komisjon kindlaks parafiinvahade ja toorparafiini aastase müügiväärtuse. Parafiinvahade puhul võttis komisjon aasta keskmise arvutamisel aluseks ExxonMobili kontserni tulu aastatel 2000–2002. Toorparafiini puhul võttis komisjon aasta keskmise arvutamisel aluseks ExxonMobili kontserni tulu aastatel 2000–2001. Nii saadi parafiinvahade puhul summaks 19 790 382 eurot ja toorparafiini puhul summaks 1 259 217 eurot. Nendele summadele rikkumise raskuse raames kohaldatud kordaja oli 18% parafiinvahade puhul ja 15% toorparafiini puhul.

18 Komisjon määras seejärel kindlaks hagejate rikkumises osalemise kestuse seoses parafiinvahade ja toorparafiiniga. Parafiinvahade osas tõdes komisjon, et Esso France osales rikkumises ajavahemikul, millele vastab kordaja 11,5. Esso Deutschlandi puhul oli see kordaja 3. EMPC ja EMC puhul määrati kordajaks 4.

19 Teiseks liitis komisjon 2006. aasta suuniste punkti 25 alusel nendele summadele lisasumma ehk niinimetatud „sisenemistasu”, mis moodustas parafiinvahade müügiväärtusest 18% ning toorparafiini müügiväärtusest 15%.

20 Kolmandaks ei võetud arvesse ühtegi kergendavat ega raskendavat asjaolu, mis oleks võinud mõjutada trahvisummat. Seega selle raames trahvisummasid ei muudetud.

21 Neljandaks leidis komisjon, et ExxonMobili kontserni suuruse tõttu tuleb hoiatava mõju tagamiseks kohaldada kordajat. Seetõttu kohaldati kordajat 2.

22 Viiendaks vähendas komisjon trahvisummat 7% hagejate esitatud teabe ja koostöö tõttu, mida nad hiljem tegid komisjoni teatise alusel, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul. Trahvide summad määrati lõpuks kindlaks järgmiselt: Esso France'ile trahv summas 83 588 400 eurot, millest 27 081 600 eurot solidaarselt Esso Deutschlandiga ja 34 670 400 eurot solidaarselt EMPC ja EMC-ga.

Menetlus ja poolte nõuded

- 23 Hagejad esitasid hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 12. detsembril 2008.
- 24 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus (kolmas koda) avada suulise menetluse. Kodukorra artiklis 64 sätestatud menetlust korraldavate meetmete raames palus Üldkohus pooltel kirjalikult vastata teatud küsimustele ja esitada teatud dokumendid. Pooled täitsid nõude ette nähtud tähtaja jooksul.
- 25 Komisjon palus 10. veebruari 2011. aasta kirjas Üldkohtul toimikust eemaldada teatud lõigud, mis asuvad hagejate vastuses kirjalikele küsimustele. Hagejad vaidlesid sellele taotlusele vastu. 3. mai 2011. aasta määrusega liitis Üldkohus (kolmas koda) nimetatud taotluse põhimenetlusega.
- 26 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu küsimustele kuulati ära 21. märtsi 2011. aasta kohtuistungil.
- 27 Arvestades faktilisi seoseid kohtuasjadega T-541/08: Sasol jt vs. komisjon, T-543/08: RWE ja RWE Dea vs. komisjon, T-544/08: Hansen & Rosenthal ja H&R Wax Company Vertrieb vs. komisjon, T-548/08: Total vs. komisjon, T-550/08: Tudapetrol vs. komisjon, T-551/08: H&R ChemPharm vs. komisjon, T-558/08: ENI vs. komisjon, T-562/08: Repsol YPF Lubricantes y especialidades jt vs. komisjon ja T-566/08: Total Raffinage ja Marketing vs. komisjon, samuti tekkinud õiguslike küsimuste sarnasust, otsustas Üldkohus lahendada käesolev kohtuasi alles pärast kõnealuste seotud kohtuasjades toimuvaid istungeid, millest viimane leidis aset 3. juulil 2013.
- 28 Hagejad paluvad Üldkohtul:
- osaliselt tühistada vaidlustatud otsus;
  - vähendada neile määratud trahvi summat;
  - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 29 Komisjon palub Üldkohtul:
- jätta hagi rahuldamata;
  - mõista kohtukulud välja hagejatelt.

Õiguslik käsitlus

- 30 Hagi toetuseks esitavad hagejad kaks väidet. Esimese väite kohaselt on Esso France'ile määratud trahvi põhisumma arvutamisel rikutud õigusnormi, kuna põhisumma ei kajasta asjaolu, et enne ühinemist Exxon rikkumises ei osalenud. Teise väite kohaselt on valesti kindlaks määratud kuupäev, mil hagejad lõpetasid osalemise parafiinvahasid puudutava rikkumise osades.
- 31 Üldkohus peab kohaseks alustada käesoleva hagiavalduse analüüsi teisest väitest.

Teine väide, et rikkumises hagejate osalemise lõppemise kuupäeva kindlaksmääramisel rikuti õigusnormi

Sissejuhatavad märkused

32 Hagejad leiavad, et komisjon tuvastas ekslikult, et nende osalemine parafiinvahasid puudutava rikkumise kahes esimeses osas lõppes 20. novembril 2003. Nad rõhutavad, et nad ei osalenud tehnilistel koosolekutel, mis toimusid pärast 27. ja 28. veebruari 2003. aasta koosolekut.

33 Selles osas kinnitas komisjon vaidlustatud otsuses järgmist:

„[...]”

(600) ExxonMobil avaldab, et viimane koosolek, millel üks tema esindajatest osales, oli 27. ja 28. veebruari tehniline koosolek Münchenis. Vastusena Sasoli [M.] 15. jaanuari 2004. aasta kutsele osaleda [...] koosolekul vastas ExxonMobili [Hu.] muu hulgas: „Päevakorra punktid pakuvad meie ettevõtte jaoks huvi. Siiski näib, et kõnealuse konkurentide grupi koosolekud toimuvad ilma kutseühingu toetuseta ja grupil ei ole seega struktuuri ega põhikirja. Niisugune olukord muudab meid rahulolematuks ja me teeme ettepaneku, et kõnealused koosolekud toimuksid [European Wax Federation'i] raames kas tehnilise komitee osana või eraldi alakomitees. ExxonMobil ei osale sellel koosolekul ilma reguleeriva kutseühingu toetuseta.” Kõnealune 20. novembri 2003. aasta e-kiri saadeti Sasoli [M-le] ja koopia sellest edastati [Hu.] ülemustele ExxonMobilis. Komisjonil ei ole ühtegi tõendit selle kohta, et ExxonMobil oleks jätkanud rikkumises osalemist pärast selle e-kirja saatmist. Seega komisjon leiab, et Sasolile (enamiku tehniliste koosolekute korraldaja) saadetud kõnealuse e-kirja tõttu teatas ExxonMobil avalikult, et ei loe end kartelli sisuga seotuks.

(601) Nõustuda ei saa siiski kinnitusega, et ExxonMobil lõpetas rikkumises osalemise pärast 27. ja 28. veebruari 2003. aasta tehnilist koosolekut. Rikkumises osalemise lõpetamiseks ei piisa koosolekul osalemisest hoidumiseks. Kohtupraktika kohaselt nõutav avalik teatamine, et isik ei loe end kartelli sisuga seotuks, toimus alles [Hu.] 20. novembri 2003. aasta e-kirjaga. Asjaolu, et tema hoidumist koosolekutel osalemisest ei mõistnud teised kartelliosalised, eelkõige Sasol, avaliku teatamisena, et isik ei loe end kartelli sisuga seotuks, kinnitab see, et ExxonMobil sai jätkuvalt kutseid tehniliste koosolekutele, mis lõpuks tingis [Hu.] poolt 20. novembri 2003. aasta e-kirja saatmise.”

34 Hagejad vaidlustavad selle hinnangu. Nad leiavad, et nad ei osalenud nendel tehnilistel koosolekutel ja neid ei teavitatud nende koosolekute tulemustest, mis toimusid pärast 27. ja 28. veebruari 2003. aasta koosolekut, millel T. kui tehnilistel koosolekutel hagejate esindaja ametlikult teatas teistele kartelliosalistele oma peatsest lahkumisest ExxonMobilit, ilma et ta oleks teada andnud isikust, kes tema koha üle võtab. Samuti ei olnud pärast T. teisele ametikohale viimist ja sellele järgnenud pensionile minekut ühtegi tõendit selle kohta, et hagejad olid teadlikud tema varasemast osalemisest rikkumises. Olemas olevad tõendid kinnitavad vastupidi, et T. tahtlikult varjas tehniliste koosolekute konkurentsivastast sisu oma juhtkonna ja kolleegide eest.

35 Järelikult nad väidavad, et komisjon oleks pidanud ExxonMobili kartellis osalemise lõppkuupäevaks lugema 28. veebruari 2003, mis on viimase koosoleku kuupäev, kus T. osales, või igal juhul 31. märtsi 2003 kui tema Sasolisse üleviimise kuupäeva või 30. juuni 2003 kui tema pensionile mineku kuupäeva.

ExxonMobili vajadus avalikult teatada, et ta ei loe end kartelli tegevusega seotuks, selleks et tõendada, et ta lõpetas rikkumises osalemise

36 Hagejad on seisukohal, et komisjon tõdes valesti, et käesolevas asjas oli kohtupraktika kohaselt nõutav avalik teatamine, et isik ei loe end kartelli tegevusega seotuks, selleks et tõendada, et ExxonMobil lõpetas osalemise kartellis.

37 Need argumendid on siiski vastuolus kohtupraktikaga.

38 Üldkohus on nimelt otsustanud, et üksnes siis saab järeldada, et ettevõtja on lõplikult loobunud kartellis osalemisest, kui ta on avalikult teatanud, et ei loe end kartelli sisuga seotuks (Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-329/01: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3255, punkt 246, ja 28. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-446/05: Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon, EKL 2010, lk II-1255, punkt 241).

39 Järelikult tuleb nimetatud argument tagasi lükata.

Teiste kartelliosaliste mõistmine, et ExxonMobil väidetavalt teatas avalikult, et ta ei loe end kartelli sisuga seotuks

40 Tuleb rõhutada, et tulenevalt kohtupraktikast on just see, kuidas teised kartelliosalised asjaomase ettevõtja tahet mõistavad, määrava tähtsusega, et hinnata, kas viimati mainitu soovis end õigusvastase kokkuleppega mitteseotuks lugeda (Euroopa Kohtu 19. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-510/06 P: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2009, lk I-1843, punkt 120).

41 Selles osas väidavad hagejad, et 27. ja 28. veebruari 2003. aasta koosolekul teatas T. oma lahkumisest, ilma et ta oleks teada andnud isikust, kes võtab üle tema koha järgnevatel koosolekutel osalemiseks. Samuti viitavad nad Shelli avaldusele, mille kohaselt pärast T. lahkumist ei saatnud Sasoli S. enam ExxonMobilile hindade tõstmise kirjasid.

42 Kõigepealt mis puudutab tõendeid, millele võib selles osas tugineda, siis tuleb meenutada, et Euroopa Liidu õiguses kehtib tõendite vaba esitamise põhimõte (Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-50/00: Dalmine vs. komisjon, EKL 2004, lk II-2395, punkt 72).

43 Mis puudutab erinevate tõendite tõenduslikku väärtust, siis esitatud tõendite hindamise ainus asjakohane kriteerium on nende usaldusväärsus (eespool punktis 42 viidatud kohtuotsus Dalmine vs. komisjon, punkt 72).

44 Tõendamise üldnormide kohaselt sõltub dokumendi usaldusväärsus ja seega tõenduslik väärtus dokumendi päritolust, koostamise oludest, adressaadist ning sisust (Üldkohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt vs. komisjon, EKL 2000, lk II-491, punktid 1053 ja 1838).

45 Lisaks on paslik meenutada, et kuna nii keeld osaleda konkurentsivastastes tegevustes ja kokkulepetes kui ka karistused, mis rikkujatele osaks võivad saada, on kõigile hästi teada, on tavaline, et toiminguid, mis hõlmavad nimetatud tegevusi ja kokkuleppeid, viiakse läbi saladuskatte all, et koosolekud toimuvad salaja ja et kogu seonduv dokumentatsioon on viidud miinimumini. Seega ei saa komisjonilt nõuda, et ta esitaks tõendid, millest nähtuks selgelt, et asjaomased ettevõtjad on üksteisega kontakteerunud. Isegi kui komisjon avastab selliseid tõendeid, on need tavaliselt vaid katkendlikud ja korrapäratud, mistõttu on sageli vajalik teatud üksikasju tuletamise teel taastada (Euroopa Kohtu 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P:

Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punktid 55–57; vt ka Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP ja T-61/02 OP: Dresdner Bank jt vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3567, punktid 64 ja 65).

- 46 Kõnealune kohtupraktika kuulub analoogia alusel samuti kohaldamisele selles suhtes, kuidas teised kartelliosalised mõistavad ettevõtja avalikku teatamist, et ta ei loe end kartelli sisuga seotuks, ja jätkuvat osalemist kartellis ajavahemikul, mille jooksul viimane ei viibinud konkurentsivastastel koosolekutel. Teised kartelliosalised ei pea nimelt avaldama seda, kuidas nad mõistavad selle kartelliosalise jätkuvat kartellis osalemist, kelle esindaja ei võtnud osa teatud konkurentsivastastest koosolekustest, ega esitama selle kohta muid samast ajast pärinevaid tõendeid, just nimelt kuna nad püüavad hoiduda mis tahes otsese viite tegemisest konkurentsivastastele kokkulepetele, selleks et viia neid süüstavad tõendid miinimumini. Seega tuleb teiste kartelliosaliste mõistmist vajaduse korral tuletada andmete ja kaudsete tõendite kogumist, mis komisjonil ja Üldkohtul võib olemas olla.
- 47 Käesoleval juhul tõdeb Üldkohus toimikus asuvate andmete alusel, et teised kartelliosalised ei mõistnud enne ExxonMobili 20. novembri 2003. aasta kirja, et ExxonMobil ei teatanud avalikult, et ta ei loe end kartelli sisuga seotuks.
- 48 Esiteks, nagu komisjon õigesti märkis vaidlustatud otsuses, jätkas Sasol tehniliste koosolekute kutsete saatmist kuni 20. novembrini 2003, millist kuupäeva kannab Hu. kiri, milles on märgitud, et ExxonMobil „ei osale sellel koosolekul ilma reguleeriva kutseühingu toetuseta”, ja mida komisjon luges kartellis ExxonMobili osalemise lõppkuupäevaks. Kui Sasol oleks leidnud, et ExxonMobil ei kuulu enam kartelli pärast T. lahkumist, kuna ta ei nimetanud isikut, kes võtab üle tema koha, ei oleks ta ExxonMobilile pärast 31. märtsi 2003 enam kutseid saatnud.
- 49 Peale selle ilmneb Sasoli 18. detsembri 2006. aasta vastusest komisjoni teabenõudele, et isik, kes võttis üle T. koha, nimelt Hu. ei osalenud kunagi tehnilistel koosolekutel, vaid tal olid kahepoolsed kontaktid vähemalt Sasoliga.
- 50 Teiseks ei saa hagejad tulemuslikult tugineda Shelli 16. juuni 2006. aasta avaldusele, mille kohaselt pärast T. lahkumist ei saatnud Shelli S. ExxonMobilile enam hinnakirjasid. Nagu komisjon õigesti märgib, saab nimetatud asjaolu samuti selgitada sellega, et pärast T. lahkumist puudus S-1 ExxonMobili juures usaldusisik. Järelikult ei kujuta hagejate viidatud avaldus endast tõendit, et Shell hakkas teisiti mõistma ExxonMobili jätkuvat osalemist kartellis. Igal juhul ei mõjuta kõnealune avaldus kuidagi järeldust, mille kohaselt Sasol, kes korraldas tehnilisi koosolekuid, pidas ExxonMobilit jätkuvalt kartelliliikmeks, nagu see nähtub eespool punktides 48 ja 49 viidatud tõenditest.
- 51 Lisaks tuleb meenutada, et kõnealune mitmeosaline, üks ja vältav rikkumine seisnes kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses, mis puudutas hindade kindlaksmääramist ning tundliku äriteabe vahetamist ja avaldamist, samuti klientide või turgude jagamist. Asjaolu, et ExxonMobil ei saanud Shellilt enam hinnakirjasid, on seotud üksnes rikkumise ühe aspektiga, nimelt hindade niisuguse tõstmise kontrolli mehhanismi osaga, millega kartelliosalised korduvalt nõustusid tehnilistel koosolekutel. Asjaolu, et Shell ei teatanud ExxonMobilile enam korrapäraselt oma uutest hindadest, ei kinnita, et kartelliosalised oleksid mõistnud, et ExxonMobil ei loe ennast seotuks varasemate kohustustega, mille ta võttis mitmeosalise, ühe ja vältava rikkumise raames.
- 52 Kolmandaks nähtub Hu. kirjalikust kinnitusest, et ta vastas tehnilise koosoleku kutsele, mille ta sai Sasoli M-lt 26. juunil 2003, märkides et ta ei saa osaleda eesseisval koosolekul „ajakavade kokkusobimatuse” tõttu. Samuti, 24. septembri 2003. aasta koosoleku kutsele, mille ta sai M-lt 17. juulil 2003, vastas ta, et ta viibib septembrikuu lõpus reisil ja „tehnilist koosolekut ei tuleks [tema] tõttu edasi lükata”.

- 53 Kõnealune Hu. reageering seab kahtluse alla samuti hagejate argumendi, mille kohaselt saadi ExxonMobilist aru nii, et pärast T. lahkumist 31. märtsil 2003 teatas ExxonMobil avalikult, et ta ei loe end kartelli sisuga seotuks. Esiteks, kui teised kartelliosalised oleksid ExxonMobilit mõistnud nii, et ta ei ole enam kartelli liige, ei oleks tema esindajale saadetud e-kirjasid järgmise tehnilise koosoleku kuupäeva kindlaksmääramise kohta. Teiseks ei ole põhjendatud asuda seisukohale, et kui kartelliliikmed oleksid mõistnud, et ExxonMobil teatas avalikult, et ta ei loe end kartelli sisuga seotuks, oleks Hu. viidanud „ajakavade kokkusobimatusel” nende e-kirjade vahetamisel, mille eesmärk oli leida kõigile kartelliliikmetele sobiv kuupäev, sest selline käitumine jätnuks teistele kartelliosalistele mulje, et ta oli valmis jätkuvalt kartellis osalema.
- 54 Järelikult tuleb nõustuda komisjoni analüüsiga, mille kohaselt seetõttu, et ExxonMobil ei teatanud avalikult, et ta ei loe end kartelli sisuga seotuks, pidasid teised kartelliosalised teda kartelliliikmeks kuni 20. novembrini 2003.

ExxonMobili töötajatel puudus teave rikkumises osalemise kohta pärast T. lahkumist

- 55 Hagejad väidavad, et ExxonMobili puhul ei ole nõutav, et ta teataks avalikult, et ta ei loe end kartelli sisuga seotuks, kuna puuduvad tõendid, et ExxonMobil oleks pärast T. lahkumist olnud teadlik rikkumises varasemast osalemisest, ning et tõendid kinnitavad vastupidi, et T. tahtlikult varjas tehniliste koosolekute konkurentsivastast sisu oma juhtkonna ja kolleegide eest.

– Menetluslikud küsimused

- 56 Tuleb meenutada, et komisjon esitas vasturepliigi lisas dokumentaalsed tõendid, selleks et ümber lükata hagejate väited, mille kohaselt T. oli ExxonMobili ainus töötaja, kes oli teadlik ExxonMobili osalemisest rikkumises.
- 57 Oma 21. detsembri 2010. aasta vastuses Üldkohtu kirjalikele küsimustele esitasid hagejad üksikasjalikud seisukohad vasturepliigile lisatud tõendite kohta, kuigi need küsimused ei puudutanud seda teemat.
- 58 Esiteks palus komisjon 10. veebruari 2011. aasta kirjaga Üldkohtul kõrvaldada toimikust teatud lõigud, mis asusid Üldkohtu kirjalikele küsimustele hagejate antud vastuses, samas kui hagejad väljendasid 11. märtsi 2011. aasta kirjas oma vastuseisu kõnealuse dokumendi toimikust osalise kõrvaldamise suhtes.
- 59 Tuleb märkida, et nagu toonitab komisjon, ei piirdunud hagejad oma vastuses Üldkohtu kirjalikele küsimustele vastustega Üldkohtu esitatud küsimustele ega nende vastuste konteksti selgitamisega, vaid vastasid ka komisjoni argumentidele, mis olid esitatud viimase vasturepliigis, ja vasturepliigile lisatud tõenditele.
- 60 Mõistagi ei ole kodukorras ette nähtud kirjalikku vastust vasturepliigile. Siiski, kuna Üldkohtul ei olnud enne kohtuistungit võimalik kindlaks määrata selle vastuse iga punkti vastuvõetavust, võisid hagejad seetõttu arvata, et nende vastus lisatakse toimikule täies ulatuses, ja seetõttu mitte korrata kohtuistungil teatud lõikusid, isegi kui neil see võimalus oli olemas.
- 61 Lisaks leiab Üldkohus, et hagejate seisukohad vasturepliigile lisatud tõendite kohta on tarvilikud vaidluse lahendamise seisukohast. Seega kuna Üldkohus võis menetlust korraldava meetme raames paluda hagejatel võtta seisukoht nende tõendite osas, võib kohus menetlusökonoomia tõttu otsustada jätta kõnealused seisukohad toimikusse.
- 62 Seega arvestades samal ajal õiglase kohtuliku arutamise ja menetlusökonoomia kriteeriumi, otsustab Üldkohus jätta rahuldamata komisjoni taotlus dokumendi kõrvaldamiseks ja täies ulatuses võtta toimikusse hagejate vastused Üldkohtu küsimustele.

- 63 Teiseks väidavad hagejad nimetatud vastuses Üldkohtu kirjalikele küsimustele, et komisjon oleks pidanud põhjendama vasturepliigile lisatud tõendite hilineenult esitamist. Vastava põhjendamiseta on need tõendid vastuvõetamatud.
- 64 Kodukorra artikli 48 lõikest 1 tuleneb, et kuigi pooled võivad repliigis ja vasturepliigis esitada oma argumentide kinnitamiseks täiendavaid tõendeid, peavad nad nende hilineenult esitamist põhjendama.
- 65 Käesoleval juhul tuleb rõhutada, et repliigis arendasid hagejad märkimisväärselt edasi ja põhjendasid oma argumenti, mille kohaselt ei olnud ExxonMobil teadlik kartellist pärast T. lahkumise kuupäeva ja ükski nende töötajatest ei olnud teadlik kartellist pärast seda kuupäeva. Seega kuna komisjon viitas kõnealustele repliigis toodud argumentidele nende tõendite esitamise ajal, mis asuvad vasturepliigi lisas, siis on selgelt arusaadavad põhjused, miks komisjon tõi need tõendid esimest korda välja oma vasturepliigis. Lisaks tuleb rõhutada, et kohtuistungil selgitas komisjon samuti, et vasturepliigile lisatud tõendid esitati vastusena repliigis ja repliigi lisas C1 hagejate toodud argumentidele.
- 66 Järelikult leiab Üldkohus, et komisjon on nõuetekohaselt põhjendanud tõendite hilineenud esitamist, mistõttu tuleb tõendid lugeda vastuvõetavateks.

– Sisulised küsimused

- 67 Hagejad viitavad kirjalikule kinnitusele, mille tegi Hu., kes on ExxonMobili töötaja, kellele T. toona allus. Hu. kinnitas, et T. teavitas teda Sasoli korraldatud tehniliste koosolekute olemasolust 2003. aasta märtsi lõpus, kui ta valmistus lahkuma. T. ei maininud, et samuti arutati turuga seotud küsimusi. H. märkis, et ta ei nimetanud T. asemele asendajat, vaid et kõigepealt kavatses ta ise osaleda ühel nendest koosolekutest, kuna ta hästi ei mõistnud, milles seisnevad tehnilised arutelud, mis toimuvad nendel koosolekutel, ja ta soovis kontrollida, kas „asi on väärt”, et ExxonMobil jätkab seal osalemist. Hu. rõhutas, et tal ei olnud toona põhjust kahtlustada, et need koosolekud olid konkurentsivastase sisuga või et T. osales korrapäraselt konkurentsivastastel koosolekutel, millest ta ExxonMobili nimel oleks pidanud eemalduma.
- 68 Tuleb märkida, et hagejate faktiline väide on otseselt vastuolus toimikus asuvate dokumentidega, isegi kui Üldkohus otsustas mitte arvesse võtta vasturepliigi lisas komisjoni esitatud teatud dokumente, arvestades hagejate selgitusi nende vastuses kirjalikele küsimustele. Nimelt nähtub toimikust, et Hu. (Mobili eritoodete juht liidu teatud liikmesriikides ajavahemikus 1996 kuni 2000 ning ExxonMobili kontserni vahade ja vahaemulsioonide juht erinevatel kontinentidel alates 2000), kellele T. allus vaidlusalusel perioodil, oli teadlik ExxonMobili osalemisest rikkumises.
- 69 Selles osas tuleb meenutada, et Mobili J. 28. juuni 1999. aasta e-kirjast, mis oli saadetud teatud hulga adressaatidele, sealhulgas ExxonMobili Hu-le ja P-le ning mis puudutas 9. juuliks 1999 kavandatud tehnilist koosolekut Viinis (Austria), nähtub, et „[Sasoli Sü.] püü[dis] saavutada kokkulepet tootjate vahel, selleks et pakkuda tootmispiiride kokkutõmbamist eesmärgiga luua turuletuleku tõkkes”, ning et „Mobili huvi oli tema arvates üldjuhul toetada S[ü.] lähenemist” (vaidlustatud otsuse põhjendus 154).
- 70 Sarnaselt teavitas Hu. 12. septembri 1997. aasta asutusesisese e-kirjaga selle adressaate oma kavatsusest rakendada Sasoli Sü. teatatud hinnatõusu. Üks e-kirja saajatest ExxonMobili Su. vastas järgmiselt:
- „[a]itäh, kasulik teave. Tahaksin/tahaksime kutsuda üles ka teisi seda järgima.”
- 71 Hu. poolt 10. oktoobril 2000 ExxonMobili P-le ja S-le saadetud e-kirjas märgiti, et „turg valmist[us] 15 Saksa marga suuruseks hinnatõusuks (miinimumtase 140 DEM) alates jaanuarist 2001”. Oma vastuses Üldkohtu kirjalikele küsimustele esitasid hagejad teistsuguse selgituse, mille kohaselt sai Hu. teavet kavandatava hinnatõusu kohta mitte konkurentidelt, vaid muudest allikatest, eelkõige

klientidelt. Siiski tuleb selline selgitus tagasi lükata. Tõenäoline ei ole see, et ExxonMobili kliendid, kellel oli huvi säilitada madalad hinnad, oleksid teatanud talle konkreetse kuupäevaga seostatavast hinnatõusu täpsest summast (ja minimaalsest hinnatasemest).

- 72 Hu. teavitas 13. novembri 2000. aasta e-kirjaga ExxonMobili K-d, et „üldine sõnum Euroopa turul [oli] 15% suurune hinnatõus”.
- 73 Hu. poolt ExxonMobili P-le 19. novembril 2000 saadetud e-kiri, mille teemaks oli „Vahade hinnatõus”, kinnitab, et Hu. oli teadlik hinnakirjade vahetamisest konkurentide vahel. Nimetatud e-kirja kohaselt „sa[i] [ExxonMobili C.] veel hulga teavet (kirjad vaha kohta) (EWF, [Sü], Total)”. See e-kiri oli osa kirjade seeriast, mis sisaldas ExxonMobili C. varasemat e-kirja, millega teavitati Hu-d, et „Total ja [Sasoli Sü. olid] saatnud ametliku kirja klientidele (mille olid juba saanud [ExxonMobili] kliendid), selleks et neid teavitada järgmisest hinnatõusust 1. jaanuaril 2001”, ja millele Hu. vastas e-kirjaga: „Aitäh, [C.], ma tean seda”.
- 74 Kõnealused dokumendid kinnitavad selgelt, et Hu. oli teadlik ExxonMobili kartellis osalemisest, kuna nendega on tõendatud, et Hu. sai äriteavet teistelt kartelliosalistelt ja et ExxonMobil kohandas oma äritegevust lähtudes sellest teabest.
- 75 Üldkohus tõdeb, et Hu. 6. augusti 2007. aasta kirjalik kinnitus ei saa ümber lükata eespool punktis 74 toodud järeldust. Nagu komisjon märkis, koostati see dokument pärast seda, kui hagejad said vastuväiteteatise, selleks et kaitsta komisjonis oma huve. Siiski on kontrollimiste käigus leitud dokumendid suurema tõendusliku väärtusega kui avaldused, mille on *in tempore suspecto* teinud süüdistava ettevõtja esindajad või varasemad esindajad, kes soovivad ettevõtja vastutust kergendada (vt selle kohta Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3627, punkt 277, ja 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-54/03: Lafarge vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 379).
- 76 Lisaks, nagu seda kinnitab 10. oktoobri ja 19. novembri 2000. aasta kiri (vt eespool punktid 71 ja 73), edastas Hu. piisavalt teavet konkurentide hindade ja nende äritegevuse kohta P-le (eriotstarbeliste vahade juht Euroopas, Aafrikas ja Kesk-Idas), selleks et viimasel võimaldada mõista ExxonMobili osalemist konkurentsivastases tegevuses. P. jätkas ExxonMobilis töötamist kuni 2005. aastani.
- 77 Lõpuks väidavad hagejad, et Üldkohus ei saa vaidlustatud otsuse õiguspärasuse hindamisel arvesse võtta eespool punktides 69–73 mainitud dokumentaalseid tõendeid, kuna need esitas komisjon oma vasturepliigi lisas, mistõttu on need hilinenult esitatud tõendid.
- 78 Selle argumendiga ei saa nõustuda.
- 79 Esiteks viitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 154 eespool punktis 69 nimetatud dokumendile. Teiseks leiti kõik eespool punktides 69–73 nimetatud dokumendid ExxonMobili ruumidest ja lisaks moodustasid need osa toimikust, millega oli hagejatel võimalik tutvuda haldusmenetluses, mistõttu oli nende dokumentide sisu viimastele teada. Seega ei ole tegemist uue teabega, mille komisjon esitas esimest korda Üldkohtus. Kolmandaks tuleb rõhutada, et kui oma vastuses vastuväiteteatisele keskendusid hagejad Hu. kirjalikule kinnitusele, siis Üldkohtus ja eelkõige repliigis arendasid hagejad märkimisväärselt edasi ja põhjendasid oma argumenti, mille kohaselt ei olnud ExxonMobil teadlik kartellist pärast T. lahkumise kuupäeva ja ükski nende töötajatest ei olnud teadlik kartellist pärast seda kuupäeva. Komisjoni kaitseõiguste tagamiseks on aga nõutav, et komisjonil oleks võimalik ümber lükata Üldkohtus hagejate esitatud faktiväited haldusmenetluse toimikus asuva teabe alusel, millega hagejatel oli võimalik tutvuda menetluse jooksul komisjonis.
- 80 Eespool toodud arvestades tuleb tagasi lükata hagejate argument, mille kohaselt ei olnud ExxonMobil teadlik oma osalemisest kartellis pärast T. lahkumist.

- 81 Neljandaks väidavad hagejad, et T. osalemine tehnilistel koosolekutel ei toonud kaasa mõju, mis oleks võinud ulatuda kaugemale viimasest tehnilisest koosolekust, millel ta osales, nimelt 27. ja 28. veebruari 2003. aasta koosolek.
- 82 Esiteks, mis puudutab eespool punktides 74–80 toodud kaalutlusi, siis tuleb selles osas hagejate esitatud argumendid tagasi lükata, kuna need põhinevad väitel, et T. oli ExxonMobili ainus töötaja, kes oli teadlik viimase kartellis osalemisest.
- 83 Teiseks tuleneb kohtupraktikast, et ausa konkurendi tegevust iseloomustab see, kui ta määrab iseseisvalt poliitika, mida ta kavatseb ühisturul järgida. Isegi kui kõnealune ettevõtja ei võtnud osa kartelli tegevusest pärast teatud kuupäeva, võib eeldada, et ta võttis arvesse teavet, mida ta vahetas oma konkurentidega, et kindlaks määrata oma tegevus turul (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon vs. Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punkt 121; 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-199/92 P: Hüls vs. komisjon, EKL 1999, lk I-4287, punkt 162, ja Üldkohtu 29. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-62/02: Union Pigments vs. komisjon, EKL 2005, lk II-5057, punkt 39).
- 84 Pelk asjaolu, et ExxonMobil ei osalenud tehnilistel koosolekutel ajavahemikus 28. veebruarist kuni 20. novembrini 2003, ei takistanud teda kuidagi kasutamast tema konkurentide kohaldatavaid hindasid puudutavat teavet, mille ta sai kümnetel eelnevatel tehnilistel koosolekutel, kus ta osales, ning kasu saamast turgude ja klientide jagamise kokkulepetest, mis sõlmiti eelnevatel tehnilistel koosolekutel.
- 85 Seega järeltas komisjon vaidlustatud otsuses õiguspäraselt, et hageja osales kartellis kuni 20. novembrini 2003.
- 86 Arvestades eespool toodud, tuleb hagejate teine väide tagasi lükata.

Esimene väide, et rikutud on õigusnormi, mis on tingitud sellest, et trahvi summa arvutamisel ei ole arvesse võetud, et Exxon ei osalenud rikkumises enne ühinemist

- 87 Hagejad vaidlustavad Esso France'ile määratud trahvi summa arvutamise põhjusel, et see ei kajasta asjaolu, et enne Exxon-Mobili ühinemist 1999. aasta novembris Exxon rikkumises ei osalenud.

Sissejuhatavad märkused

- 88 Tulenevalt 2006. aasta suuniste punktist 13 kasutab komisjon trahvisumma arvutamisel üldiselt ettevõtja müügiväärtust viimasel rikkumises osalemise täisaastal.
- 89 Käesolevas asjas oli viimane rikkumises osalemise täisaasta 2004. aasta ettevõtjate puhul, kes osalesid kartellis kuni selle lõpuni, ning 2002. aasta ExxonMobili puhul. Siiski võttis komisjon võrdlusaastana arvesse mitte viimast rikkumises osalemise täisaastat, vaid kolme viimase täisaasta keskmist 2004. aastal aset leidnud liidu laienemise tõttu (vaidlustatud otsuse põhjendus 634). Komisjon arvutas rikkumises osalemise kolme viimase aasta müügiväärtuse keskmise kõigi kartelliosaliste puhul.
- 90 Lisaks jättis komisjon rahuldamata hagejate taotluse, mis oli esitatud nende vastuses vastuväiteteatisele ja milles paluti arvesse võtta asjaolu, et Exxon ei olnud rikkumisega seotud enne Exxon-Mobili ühinemist, kinnitades järgnevat:

„ExxonMobil palub komisjonil jagada ExxonMobili rikkumises osalemise periood ühinemise eelseks ja järgseks perioodiks ning võtta arvesse Mobili käivet üksnes enne ühinemist, selleks et kajastada asjaolu, et Exxon rikkumises ei osalenud. ExxonMobil väidab, et 2002. aasta asemel oleks komisjon pidanud arvesse võtma asjaolu, et ajavahemikus 1992 kuni 2000 Exxon rikkumises ei osalenud. Komisjon ei jaga seda seisukohta. 2006. aasta suunistes [...] on sätestatud, et üldiselt tuleb viimast

rikkumises osalemise täisaastat võtta võrdlusaastana arvesse, mis ExxonMobili puhul on 2002. aasta. ExxonMobil ei esita ühtegi argumenti, millest selguks, miks see ei peaks nii olema. Arvestades asjaolu, et Exxon ja Mobil ühinesid 1999. aastal, ei näe komisjon mingit põhjust, miks mitte arvesse võtta ExxonMobili 2002. aasta müügiväärtust. Nagu on märgitud punktis 6.2.2 [vt vaidlustatud otsuse põhjendused 348–352], on vastutus Mobili rikkumises osalemise eest seotud ExxonMobili omaga ja viimane on äriühing, kellele määratakse trahv, mistõttu tuleb arvesse võtta ExxonMobili müügiväärtust.”

- 91 Nende kaalutluste alusel võttis komisjon trahvisumma arvutamise aluseks ExxonMobili kontserni müügiväärtuse keskmise aastatel 2000 kuni 2002. Kõigi hagejate, sealhulgas Esso France'i trahvi summa arvutati selle müügiväärtuse alusel.

Vaidlustatud otsuse õiguspärasus

- 92 Hagejad väidavad, et Esso France'ile määratud trahvi summa arvutamisel tegi komisjon vea, kui võttis arvesse ExxonMobili kontserni ühinemise järgset müügiväärtust (aastate 2000 kuni 2002 keskmine) ja korrutas selle ka aastate arvuga (1992 kuni 1999), mille jooksul üksnes Mobil (Mobil France'i kaudu, mis hiljem ühendatava ühingu ühines Esso France'iga) osales kartellis, samas kui Exxon ei olnud kartelliosaline.
- 93 Hagejad leiavad, et seeläbi määras komisjon sama trahvisumma Esso France'ile, justkui Exxon oleks tegelikult osalenud rikkumises veidi rohkem kui seitse aastat enne ühinemist (1992 kuni 1999). Niisugune lähenemine on vastuolus vaidlustatud otsuses faktide tuvastamisega. Lisaks rikutakse sellega võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtet ning määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiget 3 ja 2006. aasta suuniseid.
- 94 Kõigepealt tuleb märkida, et 2006. aasta suuniste punktis 6 on sätestatud, et rikkumisega „seotud” kaupade ja teenuste müügiväärtuse sidumisel rikkumise kestusega saadakse adekvaatne asendusväärtus, mis kajastab üheaegselt rikkumise majanduslikku tähtsust ja iga rikkumises osalenud ettevõtja osakaalu.
- 95 Kohtupraktikast tuleneb, et isegi kui komisjon võib üldjuhul müügiväärtuse arvutamisel tugineda viimasele rikkumises osalemise täisaastale kui võrdlusperioodile, ei tule sellist valikut alati teha. Valida tuleb arvutusmeetod, mis võimaldab võtta arvesse iga asjaomase ettevõtja suurust ja majanduslikku võimsust ning iga ettevõtja poolt toime pandud rikkumise ulatust vastavalt tegelikule majanduslikule olukorrale rikkumise toimepanemise ajal (Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-291/98 P: *Sarrió vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-9991, ja Üldkohtu 13. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-40/06: *Trioplast Industrier vs. komisjon*, EKL 2010, lk II-4893, punkt 92).
- 96 Lisaks kuna tugineda tuleb sama rikkumisega seotud ettevõtjate käibele, selleks et paika panna määratavate trahvide omavahelised proportsioonid, siis tuleb arvesse võetavat ajavahemikku piiritleda selliselt, et saadud käibed oleksid nii võrreldavad kui võimalik. Sellest tuleneb, et konkreetne ettevõtja saab nõuda, et komisjon võtaks tema suhtes aluseks erineva ajavahemiku kui see, millest komisjon üldiselt lähtub, üksnes tingimusel, et ta tõendab, et tema käive viimati nimetatud ajavahemikul ei näita tema juhtumi eripära arvestades tema tegelikku suurust ja majanduslikku võimsust ega tema poolt toime pandud rikkumise ulatust (Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-319/94: *Fiskeby Board vs. komisjon*, EKL 1998, lk II-1331, punkt 42).
- 97 Hagejad ei eita, et keskmine käive, mille ExxonMobil sai kartelli esemeks oleval turul ajavahemikus 2000 kuni 2002, nõuetekohaselt kajastab tema toime pandud rikkumise ulatust ja selle suhtelist kaalu kartellis, arvestades ühinemisele järgnenud ajavahemikku, nimelt novembrist 1999 kuni novembrini 2003 (neli aastat). Siiski kritiseerivad nad asjaolu, et kõnealuse käibe alusel arvutatud põhisummat korrutati Esso France'i puhul 11,5-ga ning et seega komisjon kasutas ExxonMobili käivet

pärast ühinemist ajavahemiku osas septembrist 1992 kuni novembrini 1999 (seitse ja pool aastat), kui Mobil osales kartellis üksi. Hagejate hinnangul ei kajasta müügiväärtus pärast ExxonMobili kontserni ühinemist Mobili suhtelist osakaalu rikkumises ajavahemiku osas septembrist 1992 kuni novembrini 1999.

- 98 Komisjon kinnitab, et ExxonMobili keskmine käive ajavahemikus 2000 kuni 2002 kajastab nõuetekohaselt ExxonMobili suhtelist osakaalu kartellis märkimisväärse aja jooksul selle kestusest, nimelt ühinemisele järgneval perioodil, nii et need arvud olid iseloomulikud. Lisaks viitab komisjon laiale hindamisruumile, mis tal on võrdlusperioodi valikul, ja seda küsimust puudutavale kohtupraktikale.
- 99 Esiteks tuleneb kohtupraktikast, et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 nimetatud rikkumise raskuse ja kestuse kriteeriumid jätavad komisjonile trahvisumma arvutamisel laia hindamisruumi, mis võimaldab komisjonil kehtestada karistusi asjaomase tegevuse õigusvastasuse astet arvesse võttes (Üldkohtu 5. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-279/02: Degussa vs. komisjon, EKL 2006, lk II-897, punkt 76, ja 8. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-69/04: Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon, EKL 2008, lk II-2567, punkt 37).
- 100 Lisaks peab komisjon niisuguste trahvide summa kindlaksmääramisel, nagu käesolevas asjas kõne all, järgima õiguse üldpõhimõtteid, eelkõige võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtet (eespool punktis 99 viidatud kohtuotsus Degussa vs. komisjon, punktid 77 ja 79, ja eespool punktis 99 viidatud kohtuotsus Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon, punkt 41).
- 101 Teiseks tuleneb kohtupraktikast, et võrdse kohtlemise põhimõtet rikutakse vaid siis, kui sarnaseid olukordi käsitletakse erinevalt või erinevaid olukordi käsitletakse sarnaselt, välja arvatud juhul, kui niisugune käsitlemine on objektiivselt põhjendatud (Euroopa Kohtu 13. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 106/83: Sermide, EKL 1984, lk 4209, punkt 28, ja Üldkohtu 4. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-304/02: Hoek Loos vs. komisjon, EKL 1984, lk II-1887, punkt 96).
- 102 Käesolevas asjas oli ExxonMobil aga olukorras, mis erines teiste kartellis osalenud ettevõtjate omast, kuna peaaegu poolt tema parafiinvahade toodangust – Exxoni toodang – ei mõjutanud kartell enne Exxon-Mobili ühinemist 1999. aastal. Siiski kohtles komisjon teda sarnaselt teiste kartelliosalistega, kui ta võttis arvesse ExxonMobili selle müügiväärtuse keskmist, mille viimane sai kartellis osalemise viimase kolme aasta jooksul.
- 103 Seega rikkus komisjon võrdse kohtlemise põhimõtet.
- 104 Kolmandaks tuleb koos analüüsida etteheiteid määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 3 ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise kohta.
- 105 Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 on sätestatud, et trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.
- 106 Kohtupraktikast tuleneb, et proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt on nõutav, et institutsioonide aktid ei ületaks selle piire, mis on asjaomaste õigusnormidega seatud õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik, arvestades et kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, siis tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet, ning et tekitatavad piirangud peavad olema vastavuses seatud eesmärkidega (Euroopa Kohtu 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-331/88: Fedesa jt, EKL 1990, lk I-4023, punkt 13, ja 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-180/96: Royaume-Uni vs. komisjon, EKL 1998, lk I-2265, punkt 96; Üldkohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-30/05: Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 223).

- 107 Komisjoni poolt konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistuse määramiseks algatatud menetluses eeldab selle põhimõtte kohaldamine, et trahvid ei oleks ebaproportsionaalsed võrreldes seatud eesmärkidega, st võrreldes nende õigusnormide järgimise eesmärgiga, ja konkurentsialaste õigusnormide rikkumise eest ettevõtjale määratud trahvi suurus peab olema proportsionaalne rikkumisega, mida tuleb hinnata tervikuna, arvestades muu hulgas rikkumise raskust ja kestust (vt selle kohta eespool punktis 106 viidatud kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punktid 223 ja 224 ning seal viidatud kohtupraktika). Proportsionaalsuse põhimõttest tuleneb selles kontekstis, et komisjon peab määrama trahvi proportsionaalselt asjaolude alusel, mida ta võttis rikkumise raskuse hindamisel arvesse, ning et komisjon peab neid asjaolusid seejuures seostatult ning objektiivselt põhjendades hindama (Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-43/02: *Jungbunzlauer vs. komisjon*, EKL 2006, lk II-3435, punktid 226–228, ja eespool punktis 38 viidatud kohtuotsus *Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon*, punkt 171).
- 108 Tuleb meenutada, et 2006. aasta suuniste punktis 6 on sätestatud, et „[r]ikkumisega seotud kaupade ja teenuste müügiväärtuse sidumisel rikkumise kestusega saadakse adekvaatne asendusväärtus, mis kajastab üheaegselt rikkumise majanduslikku tähtsust ja iga rikkumises osalenud ettevõtja osakaalu”. Niisugune säte sisaldab põhjendust nende suuniste alusel komisjoni poolt kohaldatavale üldisele meetodile, mis seisneb võrdlusperioodil saadud müügiväärtusest kindlaksmääratud osa (käesolevas asjas parafinvahade puhul 18%) korrutamises rikkumises osalemise aastate arvuga.
- 109 Asjaolu, et selle meetodi alusel on põhisumma aritmeetiliselt proportsionaalne rikkumises osalemise kestusega (välja arvatud väike osa, mis koosneb „sisenemistasust”), kinnitab, et 2006. aasta suuniste ülesehituses peab müügiväärtuse ja kestuse kogum moodustama asendusväärtuse rikkumises osalemise kogu kestuse jaoks, mitte aga ainult viimase rikkumises osalemise täisaasta või sellest „olulise osa” jaoks. Niisugusele järeldusele tuleb jõuda ka lähtuvalt eespool punktis 95 viidatud kohtupraktikast, mille kohaselt tuleb valida arvutusmeetod, mis võimaldab võtta arvesse iga asjaomase ettevõtja suurust ja majanduslikku võimsust ning iga ettevõtja poolt toime pandud rikkumise ulatust vastavalt majanduslikule tegelikkusele rikkumise toimepanemise ajal.
- 110 Põhisumma, mis arvutatakse võrdlusperioodi müügiväärtuse alusel ja mida korrutatakse kestust puudutava kordajaga, annab kohase asendusväärtuse – mis kajastab majanduslikku tegelikkust rikkumise kogu kestuse jooksul – aga üksnes siis, kui selle koostisosa, milleks on lähtepunkt – müügiväärtus, on vähemalt ligikaudselt rikkumise kogu kestusele iseloomulik.
- 111 Mõistagi võimaldab hindamispädevus, mis komisjonil on trahvisumma arvutamisel, tal tavapärastel asjaoludel võtta võrdlusperioodina arvesse viimast rikkumises osalemise aastat. Niisugune üldine lahendus on põhjendatud, kuna kõnealune hindamispädevus lubab komisjonil mitte arvesse võtta müügiväärtuse igasugust kõikumist rikkumise aastate vältel ja kuna müügiväärtuse suurenemine võib olla tingitud kartelli enese tagajärjest.
- 112 Siiski juhul, kui ühinemine toimus kartelli ajal, milles enne ühinemist osales vaid üks pooltest, ei saa ühinemise tulemusel tekkinud üksuse viimase täisaasta müügiväärtus, mida korrutati mitte ainult ühinemise tulemusel tekkinud üksuse rikkumises osalemise aastate arvuga, vaid ka kartellis enne ühinemist üksi osalenud poole vastavate aastate arvuga, kujutada endast „adekvaatset asendusväärtust, mis kajastab üheaegselt rikkumise majanduslikku tähtsust ja iga rikkumises osalenud ettevõtja osakaalu” rikkumises osalemise kogu kestuse jooksul. Korrutades ühinemise tulemusel tekkinud üksuse müügiväärtuse nende aastate arvuga, mil üksnes üks ühinemise pool osales rikkumises, suurendab komisjon kunstlikult trahvi põhisummat nii, et see ei kajasta majanduslikku tegelikkust ühinemisele eelnenud aastatel.
- 113 Nii oli see aga käesolevas asjas, kuna komisjon arvutas Esso France’i trahvisumma kindlaksmääramisel kasutatud põhisumma, korrutades ajavahemikus 2000 kuni 2002 ExxonMobili kontserni saadud müügiväärtuse aastate arvuga, mis hõlmas aastaid, mil üksnes Mobil osales kartellis (1992. aastast kuni

1999. aastani). Sel viisil saadud põhisumma on ebaproportsionaalne rikkumise raskusega võrreldes, kuna see ei kajasta kohaselt Mobil France'i enne ühinemist toime pandud rikkumise majanduslikku tähtsust ega tema suhtelist osakaalu kartellis.

- 114 Seega rikkus komisjon määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiget 3 ja proportsionaalsuse põhimõtet.
- 115 Komisjoni muud argumendid ei sea kahtluse alla eespool punktides 103 ja 114 toodud kaalutlusi.
- 116 Esiteks väidab komisjon, et ta võttis trahvisumma arvutamisel arvesse Exxon-Mobili ühinemist, kuna Esso Deutschlandi, EMC ja EMPC suhtes kohaldati kordajaid, mis kajastavad rikkumise lühemat kestust.
- 117 Siiski tuleb märkida, et ExxonMobili müügiväärtus, mida komisjon võttis arvesse Esso France'i trahvisumma arvutamisel, sisaldab müügiväärtust, mis on seotud Exxonilt omandatud „vesinikuga töödeldud vahade” tegevusega, mida kartell enne Exxon-Mobili ühinemist ei puudutanud.
- 118 Seega tuleb käesolev argument tagasi lükata.
- 119 Teiseks tuleb analüüsida komisjoni argumente, mis puudutavad selle küsimusega seotud kohtupraktikat.
- 120 Esiteks viitas komisjon kohtuistungil 3. märtsi 2011. aasta otsusele liidetud kohtuasjades T-122/07-T-124/07: Siemens ja VA Tech Transmission & Distribution vs. komisjon (EKL 2011, lk II-793, punktid 124 ja 127), milles Üldkohus nõustus komisjoni lähenemisega võtta aluseks Reyrolle Ltd, Schneider Electric High Voltage SA ja Nuova Magrini Galileo SpA ühinemise tulemusel loodud ettevõtja müügiväärtus, mis saadi viimasel rikkumise toimepanemise täismajandusaastal, selleks et arvutada kõigi nende äriühingute lähtesumma, kuigi nende ühinemine leidis aset alles kaks aastat pärast nende rikkumises osalemise algust.
- 121 Selles osas piisab, kui märkida, et nagu hagejad õigesti märkisid, osalesid Reyrolle, Schneider Electric High Voltage ja Nuova Magrini Galileo kartellis enne ühinemist eraldiseisvalt (eespool punktis 120 viidatud kohtuotsus Siemens ja VA Tech Transmission & Distribution vs. komisjon, punkt 19) erinevalt Exxonist käesolevas asjas. Üldkohus tõdeb, et see asjaolu on väga oluline faktiline erinevus, mistõttu ei saa komisjon nimetatud kohtuotsusele käesolevas kohtuasjas tulemuslikult tugineda.
- 122 Teiseks viitab komisjon Üldkohtu 30. septembri 2009. aasta otsusele kohtuasjas T-175/05: Akzo Nobel jt vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punktid 139–146), mis samuti puudutab kartelli, mille raames omandasid hagejad äriühingu, mis ei osalenud kartellis enne koondumist.
- 123 Kohane on sisu poolest meenutada eespool punktis 122 viidatud kohtuotsust Akzo Nobel jt vs. komisjon, mis tehti nn monokloroäädikhappe kohtuasjas, milles komisjon kohaldas suuniseid määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ST artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „1998. aasta suunised”).
- 124 Üldkohus otsustas eespool punktis 122 viidatud kohtuotsuse Akzo Nobel jt vs. komisjon punktis 143, et iga ettevõtja poolt võrdlusaastal, see tähendab aluseks võetud viimasel rikkumise täisaastal saadud käibe arvesse võtmine võimaldab hinnata iga ettevõtja suurust ja majanduslikku võimsust ning neist iga poolt toime pandud rikkumise ulatust, kuna need tegurid on asjakohased iga ettevõtja toime pandud rikkumise raskuse hindamisel.
- 125 Edasi nõustus Üldkohus komisjoni analüüsiga, mille kohaselt Akzo Nobel liigitati rikkujate esimesse kategooriasse, mille jaoks trahvi põhisumma määrati kindlaks 30 miljonile eurole, Hoechsti ees, kes liigitati teise kategooriasse, mille jaoks trahvi põhisumma määrati kindlaks 21 miljonile eurole, kusjuures viimane kategooria oli monokloroäädikhappe suurim tootja suures osas kartellis osalemise

ajast (1984. aastast kuni 1994. aastani). Nimelt, Akzo osales kartellis 1994 kuni 1999, kuid alles alates 1994. aastast pärast ühinemist Nobel Industrieriga, kes osales kartellis alates 1993. aastast, sai Akzo Nobelist monokloroäädikhappe suurim tootja Hoechsti ees.

- 126 Selles osas tuleb tõdeda, et komisjoni poolt 2006. aasta suuniste alusel järgitav üldine meetod erineb oluliselt sellest, mida kohaldati 1998. aasta suuniste alusel.
- 127 Nimelt ei olnud 1998. aasta suunistes ühtegi sätet, millega oleks komisjonile pandud kohustus võtta arvesse asjaomaste ettevõtjate müügiväärtust kartelliga seotud turul. Trahvi lähtesumma tuli kindlaks määrata, arvestades rikkumise raskust, „rikkujate tegelikku majanduslikku suutlikkust põhjustada olulist kahju muudele turuosalistele”, „konkreetselt juhtumi kaalu ja seega rikkumise tegelikku mõju igale konkureerivale ettevõtjale” viisil, et „sellel oleks piisavalt hoiatav mõju” asjaomasele ettevõtjale.
- 128 Seega anti komisjonile 1998. aasta suunistega palju suurem hindamisruum trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel, mida ta sageli tegi, kui liigitas kartellis osalenud ettevõtjad erinevatesse kategooriatesse, lähtudes eelkõige nende vastavast turuosast. Seevastu 2006. aasta suunistes kehtestas komisjon endale meetodi, milles nähakse ette, et põhisumma peab aritmeetiliselt olema proportsionaalne müügiväärtusega, kuna see summa arvutatakse „osakaaluna müügiväärtusest. Osakaal saadakse rikkumise raskusastme korrutamisel aastate hulgaga, mil rikkumine aset leidis”, ning sellele liidetakse summa, milleks on „sisenemistasu”, mis jääb müügiväärtusest 15–25% vahele, selleks et heidutada ettevõtjaid osalemast kõige raskemates kokkulepetes.
- 129 Järelikult ei ole eespool punktis 122 viidatud kohtuotsuses Akzo Nobel jt vs. komisjon toodud lahendus 1998. aasta suuniste kohaldamise osas üle kantav käesolevasse asja, arvestades vaidlustatud otsuses komisjoni kohaldatud erinevat meetodit, mida kohaldati 2006. aasta suuniste alusel.
- 130 Eespool toodud arvestades tuleb nõustuda esimese väitega ja tühistada vaidlustatud otsus Esso France'i suhtes osas, milles see puudutab müügiväärtuse arvutamist parafiinvahade puhul, ilma et analüüsida tuleks hagejate teisi etteheiteid ja argumente. Tagajärgi, mis sellega kaasnevad trahvisumma kindlaksmääramisele, analüüsitakse tagapool punktis 134 ja järgnevatel punktides.
- 131 Ülejäänud osas tuleb hagi jätta rahuldamata.

Täieliku pädevuse teostamine ja lõpliku trahvisumma kindlaksmääramine

- 132 Tuleb meenutada, et komisjoni vastuvõetud otsuste õiguspärasuse kontrolli täiendab täielik pädevus, mis on liidu kohtule vastavalt ELTL artiklile 261 antud määruse nr 1/2003 artikli 31 alusel. See pädevus annab kohtule lisaks pelgale karistuse õiguspärasuse kontrollimisele õiguse asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult määratud trahv või karistusmaks tühistada, seda vähendada või suurendada. Aluslepingutes ette nähtud kontroll tähendab seega vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud tõhusa õiguskaitse põhimõtte nõuetele, et liidu kohus teostab nii õiguslike kui faktiliste asjaolude kontrolli ja et tal on pädevus hinnata tõendeid, tühistada vaidlustatud otsus ning muuta trahvide summat (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-3/06 P: Groupe Danone vs. komisjon, EKL 2007, lk I-1331, punktid 60–62, ja Üldkohtu 21. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-368/00: General Motors Nederland ja Opel Nederland vs. komisjon, EKL 2003, lk II-4491, punkt 181).
- 133 Seega lasub Üldkohtul oma täieliku pädevuse teostamisel kohustus oma otsuse tegemise kuupäeval hinnata, kas hagejatele on määratud trahv, mille summa kajastab nõuetekohaselt kõnealuse rikkumise raskust ja kestust, nii et kõnealused trahvid oleksid proportsionaalsed, arvestades määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 ette nähtud kriteeriume (vt selle kohta Üldkohtu 11. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-156/94: Aristrain vs. komisjon, EKL 1999, lk II-645, punktid 584–586, ja 9. juuli

2003. aasta otsus kohtuasjas T-220/00: Cheil Jedang vs. komisjon, EKL 2003, lk II-2473, punkt 93). Siiski tuleb rõhutada, et täieliku pädevuse teostamine ei tähenda omal algatusel kontrollimist, ning meenutada, et menetlus liidu kohtutes on võistlev.

- 134 Selleks et kõrvaldada komisjoni õigusvastasused, mis on välja toodud eespool punktides 103 ja 114, tuleb lähtuda eraldiseisvatest müügiväärtustest, mis puudutab ajavahemikke enne ja pärast Exxon-Mobili ühinemist.
- 135 Mis puudutab Esso France'i osalemist rikkumises ajavahemikus 3. septembrist 1992 kuni 29. novembrini 1999, siis tuleb 1999. aastat puudutavate andmete puudumisel arvesse võtta Esso France'i müügiväärtust 2000. aastal ja see korrutada kordajaga 7,5, selleks et kajastada rikkumise selle osa kestust.
- 136 Mis puudutab pärast Exxon-Mobili ühinemist Esso France'i osalemist rikkumises ajavahemikus 30. novembrist 1999 kuni 20. novembrini 2003, siis tuleb arvesse võtta ExxonMobili kontserni müügiväärtus, nagu selle komisjon määras kindlaks vaidlustatud otsuses, see tähendab aastatel 2000 kuni 2002 saadud müügiväärtuse keskmine. Edasi tuleb see summa korrutada kordajaga 4, selleks et arvesse võtta rikkumise selle osa kestust.
- 137 Trahvisumma arvutamise muud elemendid jäävad samaks. Eelkõige tõdeb Üldkohus, et komisjon kohaldas 2006. aasta suuniste punkti 30 alusel ExxonMobili kontserni suuruse tõttu hoiatava mõju tagamiseks kordajat 2, mille kindlaksmääramisel võttis ta üksnes arvesse ExxonMobili müügiväärtuse ja kogukäibe suhet, tagades proportsionaalsuse teistele kartellis osalenud ettevõtjatele kohaldatavate kordajatega, ning ei määranud kindlaks hoiatava mõju tagamiseks trahvi miinimumsummat (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 712 ja 713). Neil asjaoludel ja kuna puuduvad argumendid ja tõendid, mis kinnitaksid vastupidist, leiab Üldkohus, et tuleb teha sama moodi ja ExxonMobili kontserni suuruse tõttu kohaldada kordajat 2 Esso France'ile määratava trahvi põhisummale, mis on arvutatud vastavalt eespool punktides 135 ja 136 kirjeldatud meetodile. Seega tuleb Esso France'ile vaidlustatud otsuse artiklis 2 määratud trahvi summaks määrata 62 712 895 eurot.
- 138 Igal juhul leiab Üldkohus oma täielikku pädevust teostades, et sel viisil kindlaks määratud trahvisumma on Esso France'i toime pandud rikkumise raskust ja kestus arvestades sobiv.

Kohtukulud

- 139 Vastavalt kodukorra artikli 87 lõikele 3 võib Üldkohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks.
- 140 Käesolevas asjas nõustus Üldkohus hagejate esimese väitega, mis puudutab komisjoni toime pandud vigasid Esso France'ile määratud trahvi summa arvutamisel Exxon-Mobili ühinemisele eelneva rikkumises osalemise perioodi osas. Selle väitega seotud argumendid moodustasid suurema osa hagist, mis pealegi oli märkimisväärselt lühem menetlusdokumentide maksimaalsest lehekülgede arvust, nagu see on kindlaks määratud praktiliste juhiste pooltele Üldkohtus punktis 15. Seevastu lükati täielikult tagasi teise väite raames esitatud argumendid, millega põhjendati trahvisumma vähendamist, lähtudes Exxon-Mobili ühinemisele eelnenud kartellis osalemise perioodist. Esso Deutschlandile, EMPC-le ja EMC-le solidaarselt määratud trahvi summa puudutab aga üksnes kõnealust teist ajavahemikku. Seetõttu on käesoleva vaidluse asjaolusid arvestades õiglane otsustada, et komisjoni kanda jäetakse tema enda kohtukulud ja temalt mõistetakse välja Esso France'i kohtukulud ning Esso Deutschlandi, EMPC ja EMC kanda jäävad nende endi kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kolmas koda)

otsustab:

1. **Kinnitada komisjoni 1. oktoobri 2008. aasta otsuse K(2008) 5476 (lõplik) EÜ [...] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – Kүүnlavahad) artiklis 2 Esso Sociéte anonyme française'ile määratud trahvi suuruseks 62 712 895 eurot.**
2. **Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**
3. **Mõista Euroopa Komisjonilt välja Esso Sociéte anonyme française'i kohtukulud ja jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda.**
4. **Jätta Esso Deutschland GmbH, ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA ja Exxon Mobil Corp.'i kohtukulud nende endi kanda.**

Czucz

Labucka

Gratsias

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. juulil 2014 Luxembourgis.

Allkirjad